

Lesson 20-The Text Of The Middle ברכה לשבת

Source 1

רמב"ם סדר תפילות נסח הברכות האמצעיות-ברכה אמצעית של מוקף שבת: למשה צוית על הר סיני מצות שבת שמור וכור ובו צויתנו יי א-להינו להקריב לך קרבן מוסף ברואי הי רצון מלפנייך יי א-להינו שתעתלו לארצנו וכו' ואת מוסף יום המנוח הזה נעשה ונקריב כוי עד על ידי משה עבדך ולא נתתו מלכנו לנוי הארץ ולא הנחלתנו מלכנו לעובדי אלילים גם במנוחתו לא ישכנו ערלים לבית ישראל נתתו זרע ישורון אשר בם בחרת חמדת ימים אותו קראת א-להינו וא-להי אבותינו רצה נא במנוחתנו כוי עד ברוך אתה יי מקדש השבת.

Translation: The following represents the middle Bracha of Shabbos Mussaf Shemona Esrei: To Moshe on Mount Sinai You delivered the commandment to fulfill the Mitzvah of Shabbos with the words: Shomor and Zachor (observe and remember). And as part of that Mitzvah, You commanded us to bring the Mussaf sacrifice in the appropriate manner . . .

Source 2

תפלה חדשה ליוורנו תקע"ז

יט. חומרים תכנת כתוס
 הַבְּנִית שְׁבָתְ רָצִית קָרְבָּנוֹתִית
 צוֹית שְׁבָתְ זְכָר וְשְׁמָר
 וּבְ צוֹיתנו יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 ?הַקָּרֵב בָּה קָרְבָּן טוֹסֶף
 שְׁבָת בָּרָאי :
 יי רְצֹן מַלְפִנִיה יְהוָה
 אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתינוּ
 שְׁתַעַלְנוּ בְשְׁטָחָה לְאָרֶצָנוּ
 וְתַטְעַנוּ בְגַכּוֹלֵנוּ וְשָׁם נְعַשֵּׂה ?פְנֵיךְ אֶת קָרְבָּנוֹת
 חֻכּוֹתֵינוּ תְּמִידֵינוּ פְסָרוֹן וּמוֹסֵפֵן בְּחַלְקָתֵנוּ אֶת מַוְסֵף
 יוֹם הַשְּׁבָת הַוְהָ נְעַשֵּׂה נִקְרֵב לְפָנֵיךְ בְּאַתָּה

Source 3

תפלה מנהה-סדר רב עמרם גאון (הרפנס) מנהה של שבת-ומתפלליין תפלה מנהה. אומר אבות ונברות וקדושת השם. ואומר הנה לנו ה' א-להינו כי אתה אבינו. ותמלוך علينا מהרה כי אתה מלכנו. ובעבור שמקה הנadol הגבור והנורא שנקרא על ישראל עמוק ועל ים השבעי, ונשבות בו במצוות רצונך. ואל יחי צרה וייגן ביום מנוחתנו. מנוחת אהבה ונדבה. מנוחת אמת ואמונה וכו'. ויש שמתפלליין אתה אחד ושםך אחד ומיל בערך כיישראל גוי אחד בארץ. עטרת תהלה תפארת ישועה, מנוחה וקדושה לעמך נתת. אברהם יגאל יצחק ירנן יעקב ובניו ינוחו בו. מנוחת אהבה ונדבה. מנוחת אמת ואמונה. או"א רצה נא במנוחתנו וכו', אבל הראשונה עקר. רצה ומודים ושים שלום.

תפלות ערבית לליל שבת Versions Of Shabbat Night Prayers

Translation: And then they recite Tefilas Mincha. The prayer leader recites the three opening Brachos of Shemona Esrei, and then he says: Provide us with guidance G-d, our G-d, because You are our father. May You directly reign over us soon because You are our King. Because of Your Great, powerful and awesome name that is part of our name, Yisroel, and because it is Shabbos, we rest on that day as You commanded us. May there be no hardships and difficulties on our day of rest, a rest out of love and that is a gift, a rest that is true, etc. Some recite the Bracha: Ata Echad . . . but the first version is the primary version. Then Ritzei, Modim and Sim Shalom.

Source 4

סידור רב סעדיה גאון

הנה לנו כי אתה אבינו ומלך علينا מהרה כי אתה מלכנו בעבר שמן
הגדול הגיבור והנורא שנקרא על ישראל עמך ועל יום השבעי הגדול והקדוש
הוות כי יום גדול וקדוש הוא מלפני ונשבות בו כמצות רצונך כרצונך הנה
לנו יי' אלהינו ואל יי' צרה ויגון ואנחתה ביום מנוחתנו ותהייה מנוחתנו מנוחת
אהבה ונדבה מנוחת אמת ואמונה מנוחת שלום ושלוה והשקט ובטה מנוחת
שלימה שאתה רוצה בה אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו קדשו
במצותיך וככל אליו [עד] באתה יי' מקדש השבת.

ואחדים ממננו מתפללים במקום
וקום מנא יצלון מכאנחא
אתה אחד ושمارك אחד ומיעמר ישראל גוי אחד בארץ טורת תהלה
ותפארת ישועה מנוחה וקדושה לעמך נתה אברהם יגאל יצחק ירנן יעקב ובניו
ינוחו בו למשה עבדך בסיני אמרת לו פני ילכו / והניחותי לך מנוחת מנוחת
אהבה ונדבה מנוחת אמת ואמונה ותמאמה אליו [וגור עד] באתה יי' מקדש השבת

Source 5

נסח ארם צובא

אתה אחר ושםך אחר וכי נפקך יאראל נא
אתיך באראץ עיראת קחליך תפארתך
שטעך וויט מנוחת קיוושך לעםך נחת אקירותך גאל
יצחק און יעקב ובנין גנווחנוו למסיח ענזר נסצי
אפרת פני יילכו ותני יהות לך : תגא לנו זא להינו
בגנותך אמתך וגנינה מנוחתך אמת אמיונך קנטידתך
שלומך זית ותפצעך וגיטיך סנוחה שלמה שאתרתך
רווחך גת ביכירו גניבך ינדעך שכך וצחתך כי מסתך חיא
מנוחתך ועל מנוחתך יוזו יברנו רפרקשו לשיך זכר
לענץח בירארתך תחלה חיאלמי סקראי קוושנוי

תפלת ערבית לליל שבת

Versions Of Sabbath Night Prayer

אֱלֹהֵינוּ
וְאַתָּה אֱלֹהֵינוּ רָצַחֲנוּ כִּנְרוֹתָן
כִּרְנוֹתָנוּ קָרְבָּנוּ בְּאַתָּה תָּהָ
חַלְקָת בְּתוּרָתֶךָ סְפִיחָנוּ בְּיִשְׂוּעָתֶךָ לְבָנָנוּ סְפִינָה
וְפָנֵיךְ לְגָנָן לְגָנָן בְּאַתָּה וְתַחַלְתָּה אֱלֹהֵינוּ בְּאַתָּה
מְרִיצָה אַגְּבָתָה קְדֻשָּׁה יְנוּזָה בְּסַת עַסְתָּה אַלְמָאָן אַתָּה
שְׁבָרָנוּ אַתָּה קְפִירָתָה :

Source 6

תפלת החדש ליורנו תקע"ז

אתה אחד ושםך אחר ומפני בעפה בישראל נוי אחד
 בארץ, תפארת גדרות ועתרת ישועה. ים
 אונוחה וקדושה לעטוף נחתת. אברהם יגאל, יצחק ברון,
 עלבך ובנוי יונחו בו. מנוחת אהבה ונדרבה. מנוחת
 אמת ואמונה. מנוחת שלום השקט ובטח. מנוחת
 שלמה שאתך רוץ בה. יכירנו בניה וידיעו. כי טהור
 היא מנוחתם ועל מנוחתם יקрайשו פקון יסוד נולן נפין מלון
 לקכל פלו מלו קיום פ' הילו טה וטל את נטע אתה שפה:

Source 7

Ashkenaz Machzor Amsterdam 1599

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵינוּ רָצַח בְּמִנוּחָתָנוּ
 קָרְשָׁנוּ בְּמִצְוֹתֶךָ וְתַחַלְקָנוּ
 בְּתוּרָתֶךָ שְׁבָעָנוּ מְטוּךָ וְשְׁמָנוּ בְּשִׁועָתֶךָ
 וְתַהַר לְבָנוּ לְעַבְדָךְ בְּאַמְתָה וְהַנְחִילָנוּ "אֱלֹהֵינוּ"
 באָהָרָה וּבְרָצָן שְׁבָתְקָרְשָׁךָ וְיִשְׁמְחוּךָ
 יִשְׂרָאֵל אָהָבֵיכְם בְּרוּךְ אַתָּה יְמִקְדָּשָׁה שְׁבָתָה

Sephardic Siddur 1598

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵינוּ רָצַח נָא בְּמִנוּחָתָנוּ
 קָרְשָׁנוּ בְּמִצְוֹתֶךָ שִׁים חַלְקָנוּ בְּתוּרָתֶךָ
 שְׁבָעָנוּ מְטוּךָ שְׁטָח נִפְשָׁנוּ בְּיִשְׂוּעָתֶךָ וְתַהַר
 לְבָנוּ לְעַבְדָךְ בְּאַמְתָה וְהַנְחִילָנוּ "אֱלֹהֵינוּ בְּאַרְבָּה
 וּבְרוֹצָן שְׁבָתְקָרְשָׁךָ זְוִינָה בְּהַבְּלִיְשָׁרָאֵל מְקָרְשָׁי
 שְׁמָה בְּרוּךְ אַתָּה יְמִקְדָּשָׁה שְׁבָתָה:

Minhag Eretz Yisroel As Found In The Cairo Geniza

[1]

* [א] אלְהֵינוּ וְאֱלֹהֵינוּ רָצַח בְּמִנוּחָתָנוּ קָדְשָׁנוּ בְּמִזְוֹחֵךְ
 טַהָר לְבָנוּ בְּעַבְדָךְ בְּאַמְתָה וְהַנְחִילָנוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצָן
 שְׁבָתָה קְדָשָׁךְ וְיִשְׁמְחוּךָ שְׁמָן
 בְּרוּךְ אַתָּה יְמִקְדָּשָׁה יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה יוֹם הַשְּׁבָתָה

ומאהבתך יאלדינו טאהבתך את ישראל עפיך וטחפה לך
 פלכנו טחהפלת על בני בריתך נרכחת לנוין
 אלרינו את יום השבעה הנדרול והקדושה לנירה ולנברורה ולקלשה
 ולטנווחה ולעכודה ולחרוראה חולחת לנויבורכה וטלום בטאתך.
 אלרינו יאלידי אבותינו רעה הבמנוחתנו קראשנו במצוותיך ומן חלכנו
 בתורתך טבענו מטוובך שפחנו ביטועך וטהר לבנו לעברך
 באמת והנחי לנו יאלרינו באהבה וברazon שבת קראש ויטפחוב
 כל ישראל מקדשיך ברוך אתה יסקדש השבחת:

Source 8

סדר רב עמרם גאון (הרפנס) סדר שבתות – ועומד בתפלה ואומר אבות ונברות וקדישת
 השם. ואומר אתה קדשת וכו'. ואומר ומאהבתך ה' אלהינו... אלהינו ואלהי אבותינו
 רצח נא במנוחתנו וקדשנו במצוותיך ותן חלכנו בתורתך ושבענו מטוובך ושם לבנו
 בישועתך וטהר לבנו לעבדך באמת. והנחי לנו ה' אלהינו באהבה וברazon שבת קדשך
 וישמו בך כל יושבי שמק. בא"י מקדש השבחת. ואומר עבודה והודאה ושים שלום.

Source 9

מחוזר ויטרי סימן כסג' – עם מקדשי שבעי כולם ישבעו ויתענו מטוובך ובשבעי רצית בו
 וקדשתו חמדת ימים אותו קראת וכבר למעשה בראשית: אלהינו ואלהי אבותינו רצח
 במנוחתינו וקדשינו במצוותיך ותן חלכנו בתורתך ושבעינו מטוובך וטהר לבינו לעבדך
 באמת וישמו בך כל יושב' אהבי שמק והנחי לנו יי' אלהינו באהבה וברazon שבת קדשך
 ב"א יי' מקדש השבחת:

Source 10

ספר שבולי הלקט עניין שבת סימן פב' – מה שאמרו ישמו במלכותך פ"י ה"ר אביגדור כהן
 צדק נר"ז שסמכו על שאמר וביום שמחתכם ובמועדיכם ואמר מר וביום שמחתכם זה שבת
 ויש לומר שעל זה סמכו לומר וישמו בך כל אהבי שמק ויש אמרים ויונחו בו ישראל
אהובי שמק.

Translation: The basis for saying the words: Yismichu B'Malchuscha was explained by R. Avigdor Katz as being the verse: On the day of your celebrations and holidays, etc. Which days are days of celebration? Those days are Shabbosim. We can therefore conclude that this verse was the basis of the practice to close the middle Bracha of Shemona Esrei with the words: V'Yismichu Becha Kol Ohavei Sh'Mecha. Others conclude the same Bracha with the words: V'Yanuchu Vo Yisroel Ohavei Shemecha.

Source 11

ספר המנהגים (טירנא)¹ מנהג של שבת – רצח במנוחתינו וכו'. ורגילין לסימים וישמו בך
 ישראל אהובי (את) שמק וכו', וכן ברוב סיורים, ותימה גדולה כי אין מעין חתימה ולא

1. R. Isaac Tyrnau lived in Austria during the fourteenth and fifteenth centuries. He wrote about a book on customs (*Sefer Ha-Minhagim*), especially those pertaining to prayer and the synagogue.

תפלת ערבית לליל שבת Versions Of Shabbat

מעין פתיחה וגם אין שיק שמה רק ברגלים. ומצאתו בפירוש ישן וגם שמעתי מבקאים שיש לו מר וינוهو בו ישראל מקדישי שמק' בו והוא שפיר מעין החתימה ופתיחה וכן נראה עיקר.

Translation: It is customary to conclude the Middle Bracha of Shemonah Esrei on Shabbos with the following: V'Yismichu Becha Yisroel Ohavei Sh'Mecha, etc. and that is how the wording is presented in the majority of Siddurim but that choice of wording is surprising since the closing words of the Bracha that appear before the Bracha do not match the words of the closing Bracha nor of the opening of the Bracha. In addition, it is inappropriate to refer to joy on any days other than on holidays. That is why I prefer the wording that I found in an old commentary to the Siddur and the wording presented by some other experts: i.e. V'Yanuchu Vo Yisroel Ohavei Shemecha. Those words match both the opening of the Bracha and the closing of the Bracha. That appears to me to be the correct wording.

Source 12

גeloglo של נוסח התפלה בעמידה בליל שבת מאת פרופסור יצחק זימר, סיני קג', כסב'

לכאורה קיימת התאמנה בין הרישא והסתפנא של שני הנוסחים: הסיום "וישמחו בר" ישראל אהובי שמק' הוא מעין הפתיחה של הנוסח "ומאהבתך" וסיום "וינוهو בו ישראל מקדשי שמק'" הוא גם מעין הפתיחה וגם מעין החתימה של נוסח "אתה קדשת... בא"י מקדש השבחת". ואכן, בקטיעים של סודרים קדומים, כמו ארכידי-ישראלים, מחק "הגניזה", נמצא הנוסח הראשון גם בפתיחתו וגם במעין הפתיחה לפני החתימה: "יום אהבתך... רישਮחו בר ישראל אהובי שמק"². ואולי ניתן להסביר שלנוסח הקדום זהו יישנו גם מעין החתימה.

Translation: Apparently, there exists a link between the opening and closing of the two versions of the middle Bracha of Shemonah Esrei on Friday night. The closing words: V'Yismichu Becha Yisroel Ohavei Sh'Mecha, etc. match the opening words of Mai'Ahavascha and the closing words of V'Yanuchu Vo Yisroel Mikadshei Shemecha match the opening words of Ata Kidashta . . . Mikadsh Ha'Shabbos. That is why in fragments of early Siddurim found in the Cairo Geniza, most of which represent Minhag Eretz Yisroel, we find the Bracha open with Mai'Ahavascha and close with the words of V'Yismichu Becha Yisroel Ohavei Sh'Mecha, and perhaps the words also match the closing Bracha.

Source 13

ספר אבודרham מעריב של שבת-וינוهو בו ישראל מקדשי שמק ע"ש (שמות ב, יא) וננה ביום השבעי וכתיב למן ינוח. ובו"ט אומר וישמחו בר ע"ש (דברים טז, יד) ושמחת בחגך ונם בשבת עם יום טוב אומר וישמחו כמו שאמרנו שנם בשבת נופל לשון שמחה.

Translation: The words: V'Yanuchu Vo Yisroel Mikadshei Shemecha are based on the verse (Shemos 20, 11): and God rested on the seventh day and on the verse (Shemos 23, 12): in order that you may rest. On Yom Tov we say: V'Yismichu Becha based on the verse (Devarim 16, 14): and we will be joyous on the holidays. That is also the rule when Yom Tov falls on a Shabbos since it is appropriate to refer to joy in the prayers of Shabbos.

Source 14

תורת חיים² מסכת חולין דף כו' עמ' ב'-ומה שיסדו לו מר בברכה אמצעית דשבת והנחי לנו ה' אלהינו באהבה וברצון שבת קדש וישמחו בר ישראל אהובי שמק בא"י מקדש השבת

2. R. Abraham Hayyim ben R. Naftali Tzvi Hirsch Schor was descended from a distinguished rabbinical family. He served as the head of the Rabbinic Academy (rosh yeshiva) and head of the rabbinic court in Satanov and Belz, in Galicia. He passed away in 1632 in Belz.

תפלת ערבית לליל שבת Versions Of

זהה שפир סמוך להתיימה – דשבת קדשך הוה מעין מקדש השבת ומה שאומרים ויישמו בך ישראל וכו' לאו מילתא אחרית היא אלא חד מילתא הוא והוספה בעלמא ואינו אלא כמטבע ארכואה שטבעו חכמים להאריך בה סמוך להתיימה דומיא דברכת מקדש את שמק ברבים דנהנו לומר ובישועתך תרום ותגבה קרגינו דלא הוה מעין חתימה אלא מה שאומרים קודם לבן, וקדש את שמק בעולמך. וכן בברכת הודאה מוסיפים ואומרים הא – ל ישועתנו ועזרתנו סלה הוה מעין החתימה וכן בברכת המעריב ערבים מוסיפים ואומרים אל חי וקים תמיד מלוך עליינו לעולם ועד. וכן מה שאומרים בתפלת ראש השנה ויום הכיפורים כי אתה אל הים אמרת ודברך אמרת וקים ועד. בכוחו צרייך לומר דאין אלא מטבח ארכואה דכל הנך לא הוה מעין חתימה סמוך להתיימה ממש אלא קודם לבן קצת. ועוד הרבה ברכות אשכח כי האי גוננא.

Translation: That some recite the following at the end of the middle Bracha of Shemona Esrei:

V'Yismichu Becha Yisroel Ohavei Sh'Mecha is based on the rule that we must recite words that match the ending Bracha just before the ending Bracha. In this case, the words *Shabbos Kadshecha* are linked to the words of the closing Bracha: *Mikadesh Ha'Shabbos*. They say *V'Yismichu Becha Yisroel*, etc. as an extension of the same theme and the words should be viewed as enlarging upon the closing words. In other words, look upon those words as extending the closing words. We face a similar practice concerning the Bracha of *Mikadesh Es Shimcha B'Rabbim*. It is customary to first say: by Your redemption, you will raise our prestige. Those words do not match the ending Bracha but what was said earlier within the Bracha, *V'Kadesh Es Shimcha B'Olamecha*, does match the closing Bracha. A similar issue can be raised concerning the end of the Bracha of *Hoda'A*. We add the words: *Ha'Kail Yishoo'A'Seinu V'Ezra'Seinu Selah*. Those words do not match the ending Bracha. A third example-in the first Bracha of *Kriyas Shema* in *Maariv*, we add: *Kail Chai V'Kayom Tamid Yimloch Aleinu L'Olam Va'Ed* which do not match the closing Bracha. So too on *Rosh Hashonah* and on *Yom Kippur*, we close the middle Bracha of *Shemona Esrei* with the words: *Ki Ata Elokim Emes V'Kayam La'Ad*. In all those cases we can justify the inclusion of the words as enlarging upon the words that were recited earlier that do match the ending Bracha. There are other examples but I did not include them in this discussion.

Source 15

שוו"ת מהרי"ל החדשות סימן לד' – שאילדה. יש שימושים בשאומי' ויישמו בך ישראל אהובי' שמק ואומי' מקדשי שמק והייתי סבור שכדיין משנים מאחר דמקדשי שמק הוא יותר מעין החתימה סמוך להתיימה ממה שאומי' אהובי' שמק וחותם מקדש השבת.

Translation: Question: some change the words before the concluding Bracha of the middle Bracha of *Shemona Esrei* on *Shabbos* from: *V'Yismichu Becha Ohavei Shemecha* to *Mikadshei Shemecha*. I thought it correct to make that change since the word: *Mikadshei* matches the word: *Mikadesh* in the concluding Bracha while the word *Ohavei* does not match any word in the concluding Bracha.

תשובה. והמשנה מטבחות הברכות אין דעת נוחה מהם, דמקדש השבת هو כל ענייני קדושה בכלל, אז עונגע חז שמחה ומנוחה, ומה שייך מקדשי שמק למקדש השבת. ומעין פתיחה לא בעין ומעין חתימה הוא שפיר כדףי, דקדושת שבת הוא נמי שמחה בכלל. ועוד הרי אמרין באהבה וברצון שבת קדריך והיא החתימה באתה יצרת ושב' קדריך בו.

תפלות ערבית לליל שבת

Translation: Answer: I am not in favor of those who change the wording of Brachos. They ignore that the word: Mikadesh encompasses all aspects of Kedushah, whether it be the joy of Shabbos, the simcha of Shabbos or the rest that we enjoy on Shabbos. I further do not see the link between the words “who sanctify G-d’s name” and sanctifying Shabbos. We do not need the closing words to match the opening words (in this case: Ata Kidashta) and the word Yismichu shares a link with Kedushas Shabbos in that Simcha is an aspect of Shabbos. In addition, is it not true that we say in the Bracha: B’Ahava Oo’V’Ratzon Shabbos Kadshecha and do we not end the middle Bracha of Shemona Esrei when Rosh Chodesh falls on a Shabbos with those words.

Source 16

מהזור וימורי – ומושום ה כי תיקנו רצה והחליכנו בשבת ולא בימי טוביים. כי הוא יום מנוחה ושמחה וחיב להזכיר חורבן ירושלים ונחמתו בשמחתו דכ' (תהלים קלז) תדבק לשוני לחבי אם לא אזכיר אם לא עלה את ירושלים על ראש שמחתי. וכן מצינו ששבת נקרא يوم שמחה. דאמר ר' בספריו. וביום שמחתכם. זה השבת. ובמועדים כמשמעותם: ומושום ה כי חותמי בשבת וישמחו כך כל ישראל בו. שנקרא השבת يوم שמחה.

Translation: For this reason, our Sages provided that we are to say the paragraph that begins Ritzei V’Hachalitzenu in Birkas Hamazone on Shabbos and not on holidays because Shabbos is both a day of rest and a day of joy. Because Shabbos is a day of joy and our joy is presently incomplete because the Beis Hamikdash lies in a destroyed state, it is necessary to remind ourselves to temper our joy on Shabbos, as it is written: (Tehillim 137) If I do not remember you, let my tongue cleave to the roof of my mouth; if I do not set my concern for Yerushalayim above my highest joy. Similarly, we find that Shabbos is referred to as a day of joy as we find in the Sifre: what is “the day of your joy? That is Shabbos. Holidays, as the word is generally understood.” For that reason, we end the middle Bracha of Shemona Esrei on Shabbos with the words: and by reason of You, the Jewish People rejoice on Shabbos. Thus we see that in our prayers we refer to Shabbos as a day of joy.